

BREXİT; BİRLEŞİK KRALLIK VE EURO-BÖLGESİ AÇISINDAN SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Yrd. Doç. Dr. Esra N. KILCI, İstanbul Arel Üniversitesi, İ.İ.B.F., Uluslararası Ticaret ve Finans
Bölümü, esra.kilci@gmail.com

Özet

2016 yılının ikinci çeyreğinde İngiltere’de gerçekleştirilen referandumun İngiltere’nin Avrupa Birliği üyeliğinden ayrılması yönünde bir sonuç doğurmasının, hem Birleşik Krallık hem Euro-Bölgesi açısından kısa vadede değilse bile orta ve uzun vadede önemli etkilere yol açması beklenmektedir. AB Mevzuatı’na göre, referandumu takip eden iki yıl içerisinde başlayacak müzakerelerin sonuçları, İngiltere’nin özellikle finansal alandaki önemli rolü dikkate alındığında, belirleyici önem arz etmektedir. Londra önemli finansal ve ticari merkezlerden biridir; Brexit süreciyle, İngiltere’de faaliyet gösteren büyük şirketlerin yatırımlarını ve kaynaklarını Birlik içerisindeki diğer ülkelere kaydırması sonucunda, İngiltere’nin ekonomik açıdan zarar görmesi kaçınılmazdır. Geçiş sürecinde yaşanacak potansiyel sıkıntılar, stresin ve belirsizliğin artmasına yol açmaktadır. İngiltere ve Euro-Bölgesi finansal piyasaları arasında, özellikle İngiltere’ye üstünlük sağlayan güçlü bir ilişki bulunmaktadır ve Brexit süreci, maliyetli ve problemlili bir dönemi beraberinde getirecektir. Bu çalışmada, İngiltere’nin AB’den ayrılmasının, özellikle İngiltere açısından yaratacağı politik ve ekonomik sonuçlar ve süreçten etkileneceği düşünülen ana unsurlar değerlendirilerek, genel bir durum analizi yapılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Euro-Bölgesi, Brexit, Ortak Pazar

Jel Kodları: E20, G15, F30

BREXIT; A REVIEW OF THE RESULTS FOR UNITED KINGDOM AND EUROPEAN UNION

Abstract

It has been expected that with the referendum made in the second quarter of 2016 in the United Kingdom having a result of exiting from European Union, not in the short-term but in the mid and long term, there would be serious implications for both U.K and E.U. According to the E.U legislation, the results of the negotiations which are planned to start in two-year period after the referendum, presents great importance when the U.K’s key role especially in financial area. London is a serious financial and commercial center in the world and as a result of the big companies allocating their resources to the other countries in E.U with the Brexit process, U.K being loser seems inevitable. The potential difficulties being experienced in the transition period lead to increase in uncertainty and stress. Between financial markets of U.K and E.U, there is a strong relationship which especially creates superiority for U.K and Brexit process will bring costly and problematic period. In this study, the politic and economic issues which the Brexit process will create and the major terms will be evaluated by making a general analysis.

Keywords: Euro-Area, Brexit, Single Market

Jel Codes: E20, G15, F30

1. Giriş

Avrupa Birliği'nin sağladığı Ortak Pazar olgusu üye ülkelere, hem düzenlemeler hem rekabet açısından global bir perspektif kazandırmakta ve Ortak Pazar'ın dört ana konuda sağladığı serbesti yani; mal, hizmet, sermaye ve işgücünün serbest dolaşımı, Birlik içerisinde İngiltere, Fransa ve Almanya'nın yer aldığı birçok ülkeye büyük yararlar sağlamaktadır. Ortak Pazarın yaratmış olduğu avantajlar, AB ülkelerinde faaliyet gösteren işletmelerin, ortak ve uyumlu regülasyonlar çerçevesinde ve düşük maliyetlerle ticaret yapmalarına olanak sağlayarak, 28 ülkenin yer aldığı Birlik içerisindeki diğer 27 ülkeye, tek bir noktadan giriş yapmayı mümkün kılmaktadır. Ortak Pazar olgusu ve beraberinde Birlik içerisindeki ülkelere serbest erişim imkanı sağlayan pasaport hakkı, şirketlerin faaliyetlerinin tek bir merkezde toplanarak, işlemlerin daha düşük maliyetlerle ve daha basit prosedürlerle gerçekleştirilmesini mümkün hale getirmekte ve Birlik içerisindeki ülkeler açısından ortak ve uyumlu regülasyonların mevcudiyeti, maliyetlerin ve uygulamalarda karmaşıklığın azaltılması açısından önemli avantajlar sağlamaktadır. Ortak düzenleyici çerçeve, hem şirketler hem müşteriler tarafında, yerleşik olmadıkları ve kurallarına hakim olmadıkları ülkelerde işlem yaparken, anlaşılabilirliğin artması ve beraberinde belirsizliğin azalmasıyla, güvenin artmasına büyük katkıda bulunmaktadır.

Avrupa Birliği'nden ayrılma kararı, üye ülkeler açısından, sosyal, kültürel, politik ve ekonomik birçok etkileri olacak, oldukça önemli bir adımdır. Nitekim, IMF Dünya Ekonomik Görünüm Raporu'nda (Ekim 2016, s. 20), Brexit referandumunu takiben oluşan ekonomik, politik ve kurumsal belirsizliğin, İngiltere ve özellikle gelişmiş Euro-Bölgesi ekonomileri için birçok negatif makroekonomik sonuç doğuracağı endişesine yer verilmiş ve izleyen dönemde Euro-Bölgesi ve İngiltere'de büyümenin yavaşlayacağı tahmin edilmiştir.

AB mevzuatına göre başlatılacak süreç tamamlanmadan ve İngiltere'nin AB ile ilişkilerinin ne yönde gelişeceği netlik kazanmadan, üyelikten ayrılık sürecinin yaratacağı ekonomik maliyetler ve avantajların büyüklüğü konusunda değişik görüşler mevcuttur. LSE Ekonomik Performans Merkezi tarafından 2015 yılında yapılan bir çalışmaya göre, İngiltere'nin AB'den ayrılarak, Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi'ne katılmasının, GSYİH üzerinde %2,2 ile %9,5 arasında bir daralmaya neden olabileceği tahmin edilmektedir (Dhingra, Ottaviano ve Sampson; 2015, s. 5).

Brexit süreci, piyasalarda volatilitenin ve belirsizliğin artmasına, dolayısıyla orta ve uzun vadede likiditenin ve yatırımların azalmasına yol açabilecektir. Lisbon Anlaşması'na göre referandumu takip eden iki yıl içerisinde tamamlanacak müzakerelerle birlikte üyelikten ayrılışın zamanlaması ve detayları belirlenecektir. Buna göre, on yıl gibi bir süreyi alması beklenen üyelikten çıkış süreci sonlanıncaya ve akabinde İngiltere ve AB arasındaki ilişkiler ve anlaşmalar belirgin hale gelinceye

kadar, yatırımların askıya alınması hem reel hem de finansal piyasalar üzerinde olumsuz sonuçlar doğurabilecektir. İngiltere ve AB ülkelerindeki şirketler, mevcut operasyonlarını, sözleşmelerini, kurumsal ve teknolojik altyapılarını revize etmek ve İngiltere’de faaliyet gösteren şirketler, faaliyetlerini ve personellerini AB sınırları içerisine taşımak durumunda kalabileceklerdir. Doğal olarak yaşanacak maliyet artışları, nihai tüketicilere yansıtılacaktır.

Referandum öncesinde ve sonrasında döviz kurlarında artan volatilitte, özellikle İngiliz para birimi sterlinde, sermaye çıkışlarındaki hızlanma ve talepteki geri çekilme ile birlikte yaşanan şiddetli değer kayıpları, İngiltere’nin Avrupa Birliği’nde ayrılmasının uluslararası yatırımcılar tarafından olumsuz şekilde fiyatlandırıldığını gösteren gelişmelerdir.

Bu çalışmada, İngiltere’nin AB’den ayrılışının, özellikle İngiltere açısından oluşacak potansiyel maliyetleri ve avantajları üzerinde durulacak; ticaret ve üretim hacmi, finansal hizmetler, düzenlemeler, işgücü piyasası, yabancı yatırımlar, kamu maliyesi ve göçmen konusu gibi süreçten etkilenecek majör faktörlerle ilgili bilgi verilerek genel bir değerlendirme yapılacaktır.

2. Avrupa Birliği ve Ortak Pazarın Birleşik Krallık Açısından Sağladığı Üstünlükler Nelerdir?

Avrupa Birliği’nin, İngiltere’nin önemli bir finansal ve ticaret merkezi haline gelmesinde çok büyük rolü bulunmaktadır. Bununla beraber, İspanya, Portekiz ve özellikle Yunanistan Krizi’nin şiddetlenmesiyle ortaya çıkan sorunlar, göçmen sayısında yaşanan artış ve mülteci sorununun giderek büyümesi gibi nedenler, İngiltere’nin önemli bir kısmının, AB’den çıkış yönünde aksiyon almasına ve 2016 yılı Haziran ayında yapılan referandumda Birlik’ten ayrılma sonucunun ortaya çıkmasına yol açmıştır. Avrupa Birliği’nin diğer üye ülkelere olduğu gibi, başta Ortak Pazar olmak üzere, İngiltere’ye sağladığı birçok avantaj bulunmaktadır. İngiltere’de, Birlik içerisinde liberalizmin en önemli savunucularından olup; Londra, global piyasalar açısından, çok büyük öneme sahiptir. Dolayısıyla, İngiltere ve AB arasında karşılıklı bir fayda sağlama ve bağımlılık durumu söz konusudur.

Özellikle Londra’nın Avrupa finans ve sermaye merkezi olduğu ve bunun sonucu olarak Birleşik Krallık ekonomisine olan belirgin katkısı dikkate alındığında, Brexit sürecinin İngiltere aleyhine tamamlanması durumunda, Londra’da faaliyet gösteren şirketlerin yatırımlarını, Birlik içerisindeki Fransa ve Almanya gibi diğer ülkelere kaydırması ve kaynaklarını başka coğrafi alanlara tahsis etmesinin, İngiliz ekonomisine büyük zarar vermesi beklenmektedir. Aynı zamanda, İngiltere’nin ticari işlemler dengesinde yüksek ağırlığa sahip olan ilaç üretimi ve finansal hizmetler sektörlerinin zarar görmesi yine, İngiltere ekonomisini olumsuz etkileyecektir.

Finansal altyapı kurmanın ve sürdürmenin yaratacağı ciddi maliyetler göz önünde bulundurulduğunda, farklı noktalarda aktif olan çok sayıda işlem platformu yerine tek ve ortak bir işlem platformu, işlemlerin daha yüksek likidite ve daha düşük maliyetlerle gerçekleştirilmesine olanak sağlamaktadır.

İngiltere ve Avrupa Birliği sermaye piyasaları arasındaki entegrasyon çok yüksektir; yüksek ticaret hacmi, yüksek hacimli yatırımları beraberinde getirmektedir. Doğal olarak, İngiltere'deki doğrudan yatırımların önemli bir kısmı AB kaynaklıdır. Ortak Pazar olgusu, birçok firmanın, Euro-Bölgesi'ndeki faaliyetlerini İngiltere'den yürütmelerini ve Birlik içerisindeki diğer 27 ülkeye tek bir noktadan giriş yapmayı mümkün kılmaktadır. Ortak Pazar ve serbest erişim hakkı, şirketlerin faaliyetlerini tek bir merkezde toplamasına, işlemlerin daha düşük maliyetlerle ve basitleştirilmiş prosedürlerle gerçekleştirilmesine olanak sağlayarak, likiditenin artmasına, aynı zamanda risk ve sermaye yönetiminde etkinliğin sağlanmasına büyük katkıda bulunmaktadır.

Ortak Pazarın sağladığı üstünlükler arasında, pasaport hakkı, ölçek ekonomileri, ortak düzenleyici çerçeve, işgücünün serbest dolaşımı gibi unsurlar mevcuttur. Şirketlerin tek bir yerde konumlanarak, faaliyetlerini AB genelinde yürütmeleri hem maliyetleri hem de karmaşıklığı azaltmaktadır. Karmaşıklığın ve maliyetlerin azaltılmasına büyük katkı sağlayan bir diğer unsur, ortak düzenleyici çerçevedir. Aşına ve bilgi sahibi olmadıkları düzenlemeler yerine, AB ortak düzenlemeleri çerçevesinde iş yapmak, güvenin ve anlaşılabilirliğin artmasını sağlamaktadır. İşgücünün serbest dolaşımı, vize ve çalışma izinlerine gerek olmaksızın yetenekli işgücüne kolay erişimi sağlayarak, performans artışı sağlanmakta ve maliyetler minimize edilebilmektedir. İngiltere'deki özel sermaye ve girişim sermayesi şirketlerinin büyük bir kısmı, Avrupa Yatırım Bankası Fonlarından etkin bir şekilde yararlanmaktadır (EIF; s. 1) ve Brexit sonrasında bu fonların kesintiye uğraması söz konusu olabilecektir.

Avrupa Birliği üye ülkelerinden herhangi birinde faaliyet gösteren kurumsal bir şirket, ilave bir onay alınmaksızın, Birlik içerisindeki diğer ülkelerde şube açarak faaliyette bulunabilmektedir. Serbest erişim hakkı olarak adlandırılan söz konusu pasaport hakkı, iki yönlü işlemektedir. Bu giriş hakkını kullanan İngiltere'de yerleşik şirketlerin önemli bir kısmı, İngiltere'de iş yapabilmek için Ortak Pazarın avantajlarından yararlanan Avrupa Birliği ülkelerine ait bankaların, yatırım şirketlerinin ve yönetim firmalarının şubeleridir. İngiltere'de faaliyet gösteren tüm denizaşırı bankaların neredeyse üçte biri, diğer Avrupa Birliği ülkelerinde genel müdürlüğe sahiptirler. İngiltere'nin AB üyeliğinden ayrılması durumunda, bu şirketler, otomatik pasaport haklarını kaybedecektir. Pasaport hacminin yüksekliği ve İngiltere'de yerleşik şirketlerin serbest erişim hakkından en aktif yararlanan şirketler olduğu göz önüne

alındığında, Brexit sürecinin bu şirketler açısından yaratacağı belirsizliğin ve kargaşanın büyüklüğü anlaşılmaktadır.

Birlik içerisinde işgücünün serbest dolaşımı neticesinde, standart vize işlemleri ve çalışma izinlerine gerek kalmaksızın, performans ve niteliklerine göre çok geniş bir işgücü ağı oluşturulmuş, işgücünde verimlilik ve maliyetlerde etkinlik sağlanmıştır. Dolayısıyla, İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden ayrılmasının neden olabileceği başka bir sıkıntı, İngiltere'de ikamet eden ve çalışan Avrupa vatandaşları ve Avrupa ülkelerinde ikamet eden ve çalışan İngiliz vatandaşlarının durumlarında uzun vadede ortaya çıkacak belirsizliktir.

3. Brexit Sonrası İngiltere-AB Arasında Yapılacak Anlaşmalara İlişkin Öngörüler

İngiltere'nin AB'den ayrılması ve yeni anlaşmaların yapılması şeklindeki geçiş sürecinde yaşanacak potansiyel sıkıntılar belirsizliğin ve stresin artmasına yol açmaktadır. Üyelikten ayrılığın gerçekleşmesi durumunda, İngiltere ve AB arasındaki ilişkilerin nasıl şekil alacağı endişe kaynağı teşkil etmektedir ve birkaç yıl sürmesi beklenen müzakerelerin sonucunda ortaya çıkacak yeni şartlar büyük önem arz etmektedir. Diğer ülke tecrübelerinden yola çıkarak, Norveç, İsviçre, Türkiye tecrübeleri ya da DTÖ kapsamında yapılacak anlaşmalar, olasılıklar dahilindedir. Burada, İngiltere açısından ciddi anlamda stres yaratan husus, Avrupa Birliği Mevzuatı, Madde 50'nin¹ öngördüğü iki yıllık müzakere sürecinin başlamasıyla, AB'nin İngiltere ile ne tür bir anlaşmaya gideceği ve İngiltere'nin Ortak Pazara erişim hakkının ne ölçüde devam edeceği konusudur.

Gelecek dönemde tarifelerde yaşanacak artışlar, sınır kontrolleri ve yasal engeller, yeni ticaret anlaşmaları imzalanıncaya kadar, İngiliz mallarının, AB'ye girişinde artan maliyetlere neden olacaktır. Entegrasyonun en yüksek olduğu ve İngiltere'nin Ortak Pazara erişim hakkının mevcut haliyle devam edebilmesini mümkün kılacak ve belirsizliğin ve işlem maliyetlerinin azalmasına olumlu katkıda bulunacak en uygun seçenek, Avrupa Ekonomik Alanı'na üye olmayı gerektiren Norveç Seçeneği olarak görülmektedir. Ancak, Avrupa Ekonomik Alanı ve Avrupa Serbest Ticaret Birliği'ne üye olan Norveç, Ortak Pazar'a erişim hakkının karşılığında, AB düzenlemelerine uymakla mükelleftir, dolayısıyla İngiltere istediği politik esnekliğe sahip olamayacaktır.

Norveç opsiyonunun geçerlilik kazanmasıyla İngiltere, finansal hizmetler konusunda Ortak Pazar'a erişim hakkının karşılığında, işgücünün serbest dolaşımına izin verecek,

¹ Bakınız, <http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty/treaty-on-European-union-and-comments/title-6-final-provisions/137-article-50.html>

AB bütçesine katkıda bulunacak, aynı zamanda, söz sahibi olmaksızın AB düzenlemelerine uyacaktır. AB düzenlemelerine uymaması durumunda, Birlik, İngiltere'nin AEA (Avrupa Ekonomik Alanı) üyeliğini askıya alabilecektir. Bununla beraber, Brexit referandumunda etken olan faktörlerin, göçmen konusu, AB regülasyonlarının aşırılığı ve AB bütçesine olan katkıların ülke ekonomisine olan maliyeti olduğu düşünüldüğünde (Tilford; 2016, s. 1,2), İngiltere lehine belirgin bir iyileşme olmayacağı tahmin edilmektedir.

Diğer bir seçenek, Norveç Modeli'ne göre daha az avantajlar sağlayan, Ortak Pazar'a erişimin sektörler bazında karşılıklı müzakere edilerek mümkün olduğu ve aynı zamanda AB standartlarını yakalayabilmek için düzenli olarak standartların revize edilmek durumunda kaldığı, aksi takdirde erişim hakkının kısıtlandığı İsviçre Modeli'dir. İsviçre Modeli'nde, İngiltere, hizmetlerin dışında mal ticaretinde Ortak Pazar'ın tüm kurallarına uymak durumundadır. İsviçre, finansal hizmetler alanında, 1989 yılında sigortacılık alanı üzerine yapılan anlaşma dışında AB ile herhangi bir anlaşma yapmamıştır. Dolayısıyla, AB finansal hizmetler alanına erişimi sınırlıdır. İngiltere'nin İsviçre Modeli'ni benimsemesi halinde, benzer kısıtlamalarla karşı karşıya kalması kaçınılmazdır ve kısıtlı erişim karşılığında, İsviçre ilgili alanlarda, AB düzenlemelerine ve yasal çerçevesine uymakla mükelleftir. İngiltere, Ortak Pazar'ın geleceğiyle ilgili konularda etkinliği kaybedecek, özellikle düzenleyici bariyerlerin belirgin olduğu hizmetler alanına erişimi kısıtlanacaktır.

Ayrıca, Dünya Ticaret Örgütü kuralları çerçevesinde ticaret ilişkisi geliştirilmesi veya Türkiye'ye uygulanan gümrük birliği anlaşması benzeri bir anlaşma, diğer opsiyonlardır. Gümrük Birliği Anlaşması'na göre Türkiye, hizmetler ve zirai ürünler dışında mal ticareti konusunda Ortak Pazar'a erişim sağlayabilmektedir; tarifeler, Türkiye'nin hiçbir insiyatifi olmaksızın AB tarafından belirlenmektedir ve aynı zamanda Türkiye, AB ve diğer ülkeler arasında yapılan tercihli anlaşmalara uymak durumundadır. Aksi takdirde, ağır yaptırımlarla karşılaşması söz konusu olacaktır. Bu durum göz önüne alındığında, İngiltere için bu tür bir anlaşmanın yapılması, anlamlı görünmemektedir.

Dünya Ticaret Örgütü kapsamında yapılacak ticari anlaşmalarda, AB düzenlemelerine uyma zorunluluğu bulunmama ile birlikte, yiyecek ithalatında, örneğin, meyve-sebze ithalatında %10,5, et ithalatında %15,7, tekstil ürünleri ithalatında %6,5 ve ulaşım araç-gereç ithalatında %4,3 şeklinde dış gümrük tarifeleri ve aynı zamanda önemli tarife-dışı engellerle karşılaşılması söz konusu olacaktır (WTO; 2017. s. 82). Aynı zamanda, İngiltere'de üretilen ürünlerin ihracatı örneğin, AB ülkelerine olan ihracatta oldukça büyük bir ağırlığa sahip olan otomotiv sanayi ihracatı, tarife ve tarife-dışı engeller nedeniyle büyük zarar görebilecektir.

Başka bir seçenek olarak, İngiltere, AB ile serbest ticaret anlaşması yapma yoluna giderek, AB ülkeleriyle yaptığı ticarete tarifelerden kaçınabilecek, ayrıca, Gümrük

Birliği'nin aksine, AB üyesi olmayan ülkelerle olan ticaretinde kendi politikalarını uygulayabilecektir. Burada, İngiltere aleyhine sonuç doğuracak unsur ise, İngiltere'nin ürün standartları, teknik standartlar, işgücü piyasası, sağlık, güvenlik ve rekabet politikası gibi alanlarda karşılıklı birtakım düzenlemelere uyması gerekliliğinin söz konusu olması ve ticaret anlaşmasının kapsamı arttıkça, düzenlemelerin kapsamının da genişlemesidir. İngiltere'nin kontrol gücünün artmasını sağlayacak İngiltere'ye özgü bir model veya Kanada tipi bir serbest ticaret anlaşması da olasılıklar dahilindedir. Bununla beraber, İngiltere'nin AB üyeliğinden ayrılışının diğer AB ülkelerinde ayrılmak yönünde bir motiv yaratmaması düşüncesiyle, İngiltere'nin çok da lehine olabilecek bir anlaşmaya gidilmesine sıcak bakılmayacağı tahmin edilmektedir.

4. Brexit Sürecinin Etkili Olacağı Ekonomik ve Politik Unsurlar Nelerdir?

İngiltere, sürecin tamamlanmasından sonra AB'den ayrılan ilk ülke olacağı için, bu ayrılık sürecinin nasıl bir seyir izleyeceği hem İngiltere hem de diğer AB ülkeleri açısından büyük bir belirsizlik taşımaktadır. Üyelikten ayrılış ve gelecek dönemde İngiltere-AB ilişkilerinin nasıl bir çerçeveye sahip olacağı konusu, uzun zaman alması beklenen ve oldukça detaylı bir süreçtir. Yapılan çalışmalar, Brexit sürecinin Birleşik Krallık GSYİH'sını kısa dönemde (2020) -%1,3 ile -%5,5 aralığında ve uzun dönemde (2030) -%1,2 ve -%7,5 aralığında düşüreceğini öngörmektedir. Kişi başına gelirlerde de, -£600 ile -£5,200 arasında bir kayıp tahmin edilmektedir (Jackson, Akhtar ve Mix; 2016, s. 9).

İngiltere'yi, AB Genel Merkezi olarak konumlandıran çokuluslu şirketlerde, ticari ve ekonomik anlaşmalar ile yasal ve düzenleyici çerçevelerle ilgili ortaya çıkan belirsizlik sonucu artan endişeler hakimdir. Ayrıca, referandumda, belirgin şekilde kalmak yönünde aksiyon alan İskoçya ve Kuzey İrlanda'nın Birleşik Krallık'tan ayrılma yönünde hareket etmesi, Britanya'nın kendi politik birliğinin geleceği ile ilgili önemli bir belirsizlik yaratmaktadır (Jackson, Akhtar ve Mix; 2016, s. 2). Ek olarak, İngiltere ile ticari ve finansal açıdan güçlü bağları olan ülkelerle birlikte, İrlanda, Malta, Kıbrıs, Lüksemburg, Belçika ve Hollanda gibi ülkelerin Brexit'ten büyük ölçüde etkilenmesi beklenmektedir (Cadman; 2016).

İngiltere, oldukça önemli yumuşak güç ve sert güç unsurlarına sahiptir. 1990 yılında ilk defa Joseph Nye tarafından literatürde kullanılan yumuşak güç olgusu, bir ülkenin diğer ülkelerin davranışlarını bir yaptırım veya ödeme yapılmaksızın, kültür, politik değerler ve diplomasi gibi unsurlar aracılığıyla etkileme ve değiştirme yeteneğidir. Yumuşak güç açısından büyük ağırlığı olan İngiltere'nin AB'den ayrılması, Avrupa Birliği'nin yumuşak güç varlıklarını azaltacak ve uluslararası arenadaki etkinliğine zarar verecektir. İngiltere, aynı zamanda, askeri güç, finansal güç ve dış politikada etkinlik gibi sert güç unsurlarına sahiptir ve AB, İngiltere'nin, G8, G20, IMF, Dünya

Bankası, OECD, UNSC gibi uluslararası kurumlardaki güçlü pozisyonundan yararlanmaktadır. Bahsedilen unsurlarda sahip olduğu üstünlükler sonucunda, İngiltere, aynı zamanda, özellikle finansal sektörde birtakım yaptırımları uygularken AB'ye güç kazandırmaktadır (Global Counsel; 2015, s. 25).

4.1 Brexit'in Ticaret, Üretim ve Yatırım Dengesi Açısından Değerlendirilmesi

Ortak Pazar, İngiltere'ye, serbest ticaret anlaşmalarının üstünde avantajlar sağlamaktadır; ortak teknik standartlar ve düzenleyici şartların mevcudiyeti, malların, hiçbir engele takılmaksızın, İngiltere ve üye ülkeler arasında serbest dolaşımını mümkün hale getirmektedir. Avrupa Birliği ülkeleri, İngiltere'nin mal ve hizmet ihracatında önemli bir yere sahiptir ve hesaplama AB'nin hali hazırda serbest ticari anlaşması bulunan Güney Afrika, İsviçre ve Türkiye gibi ülkelerle gerçekleştirilen mal-hizmet ticareti de dahil edildiğinde, ticaret hacmi daha da artmaktadır. Dolayısıyla, İngiltere açısından birçok avantajın söz konusu olduğu görülmektedir.

Tablo 1: B.K, AB ve AB-Dışı ülkelerle gerçekleşen mal ve hizmet ticareti, (2016 Yılı İtibariyle)

	İhracat		İthalat		Denge
	£ Milyar	%	£ Milyar	%	£ Milyar
AB	241	43,9	312	53,4	-71
AB-Dışı	307	56,1	273	46,6	34
Toplam	548	100	585	100	-37

Kaynak: Quarterly National Accounts Statistical Bulletin, June 2017

İngiltere ve AB arasındaki yüksek ticaret hacmi aynı zamanda ekonomiler arasında yüksek yatırım hacmi ve yüksek kaynak aktarımı anlamına gelmektedir. İngiltere'deki doğrudan yatırımların önemli bir kısmının AB ülkelerinden gelmekte olduğu düşünüldüğünde, Ortak Pazar'a erişim hakkının kaybolması veya sınırlandırılması, İngiltere ekonomisine zarar verecektir. Bununla beraber, son yıllarda Avrupa'nın küresel ekonomi içerisindeki azalan önemi, üretimde meydana gelen azalma ve tarifelerde global anlamda yaşanan aşağı yönlü hareketler, İngiltere'nin ihracatı açısından tabloyu bir nebze iyileştirmektedir.

Özellikle, Avrupa'da 2010-2014 yılları arasında yaşanan kriz öncesinde, AB üyeliği İngiltere'ye ciddi avantajlar sağlamakta iken, son yıllarda ortaya çıkan maliyetler üyeliğin avantajlarına ağır basmaya başlamıştır. Ayrıca, İngiltere ekonomisinde sıkıntılar süregelmektedir; endüstriyel üretim, İngiltere'de, kriz öncesi seviyesinin altında seyretmektedir. Kriz sonrasında devam eden zayıf ve istikrarsız iş ortamının beraberinde getirdiği düşük sermaye büyüme oranı ve düşük çıktı seviyeleri, 2014

sonrasında kriz öncesi performansına ancak ulaşabilmiştir. Brexit süreci sonrası, İngiltere'nin, lehine durum yaratacak yeni ticaret anlaşmaları yapması durumunda, uzun dönemde, ticaret üzerinde olumlu etkiler görülebilecektir.

Diğer yandan, üyelikten ayrılması durumunda, İngiltere açısından, AB'nin diğer ülkelerle yapmış olduğu tüm çift taraflı anlaşmalar geçerliliğini kaybedecektir. Hali hazırda, AB birçok ülkeyle, üye ülkelere çeşitli açılardan avantajlar sağlayan serbest ticaret anlaşmalarına sahiptir. Bu ülkelerle yeniden anlaşmalar yapılması hem zaman alacak, hem de, AB ile birlikte hareket ettiği döneme göre, İngiltere tek başına daha az pazarlık gücüne sahip olacaktır. Çünkü piyasa büyüklüğü arttıkça, bir ülkenin pazarlık gücü de artmaktadır ve kaldıraç etkisi devreye girmektedir. İngiltere'nin benzer anlaşmalar yapmak konusunda ne kadar başarılı olacağı tartışmalıdır. Birçok ülke açısından, İngiltere ile serbest ticaret anlaşması yapmak, pazar büyüklüğü dikkate alındığında, AB ile anlaşmak yapmak kadar önem arz etmeyecektir. Örneğin, Çin'in Avrupa'ya olan ihracatı, İngiltere'ye olan ihracatından neredeyse yedi kat fazladır (Springford, Tiford ve Whyte; 2014, s. 34).

Brexit'i destekleyen görüşlere göre ise, AB üyeliği, İngiltere'nin AB üyesi olmayan ülkelerle ticaretini iki açıdan sınırlandırmaktadır. İlk kısıt, AB tarafından Birlik dışındaki ülkelere yapılan ithalata konulan ve söz konusu ülkelere gerçekleştirilen ithalatı AB ülkelerine göre daha pahalı hale getiren tarifelerdir. İkincisi, AB'nin birlik içerisinde tarife-dışı engelleri kaldırarak, ticaret hacminin arttırılmaya çalışılması sonucu ortaya çıkmaktadır ve her iki kısıt, İngiltere'yi AB dışındaki düşük maliyetli üreticilerden ziyade yüksek maliyetli üreticilerden ithalat yapmaya zorlamaktadır.

Ortak Pazar'ın İngiltere'ye sunduğu avantajlar yadsınamaz; bununla beraber, aynı zamanda, İngiltere de, AB ekonomisinin çok önemli bir bileşenidir. İngiltere ile birlikte, Avrupa'nın GSYİH'sı, ABD ve Çin gibi diğer büyük ülkelerin ekonomilerinden daha büyük hale gelmektedir. İngiltere ve AB ülkeleri arasında, her iki taraf açısından avantaj yaratan bir durumun ve karşılıklı ticari bağımlılığın mevcudiyeti nedeniyle (AB ülkeleri toplam ticaretinde Britanya'nın %9,6 seviyesinde bir paya sahip olması ve Britanya'nın toplam ihracatının %49'unun diğer AB ülkelerine gerçekleştirilmesi gibi (EuroStat Statistics; 2017), Brexit sonrasında, taraflar açısından sıkıntı yaratmayacak ticaret anlaşmaları yapılması olasılığının yüksek olduğu savunulmaktadır. Buna göre, yumuşak bir geçiş sürecinin beraberinde, ticari ve ekonomik bariyerlerdeki sınırlı artışlar, ülke ekonomileri açısından yıkıcı sonuçlar doğmasını engelleyecektir.

İngiltere'nin Ortak Pazar'dan çıkması ve serbest ticaret anlaşmaları imzalaması durumunda, ihracatçıların, gümrük işlemleri ve AB standartlarına uymanın beraberinde getireceği birtakım ilave maliyetler ve kotalar gibi tarife-dışı engellerle karşılaşması söz konusu olacaktır. En kötü senaryonun gerçekleşmesi ve İngiltere'nin

AB ile yapılacak serbest ticaret anlaşmaları konusunda problemlerle karşılaşması durumunda, İngiltere'nin ihracatı için DTÖ opsiyonu söz konusu olacak, bir başka deyişle, AB tarafından Birlik dışındaki diğer ülkelere uygulanan tarifeler geçerli olacaktır. Son yıllarda, uluslararası ticarete yaşanan hızlı büyüme ve bariyerlerin azaltılmasına yönelik aksiyonların sonucunda, tüm dünyada genel anlamda tarifelerde yaşanan düşüslere rağmen, AB "en çok gözetilen ülke" prensibine göre, ortalama tarife sadece %4 seviyesindedir ve İngiltere için de bu oranın geçerli olması beklenmektedir (WTO; 2016).

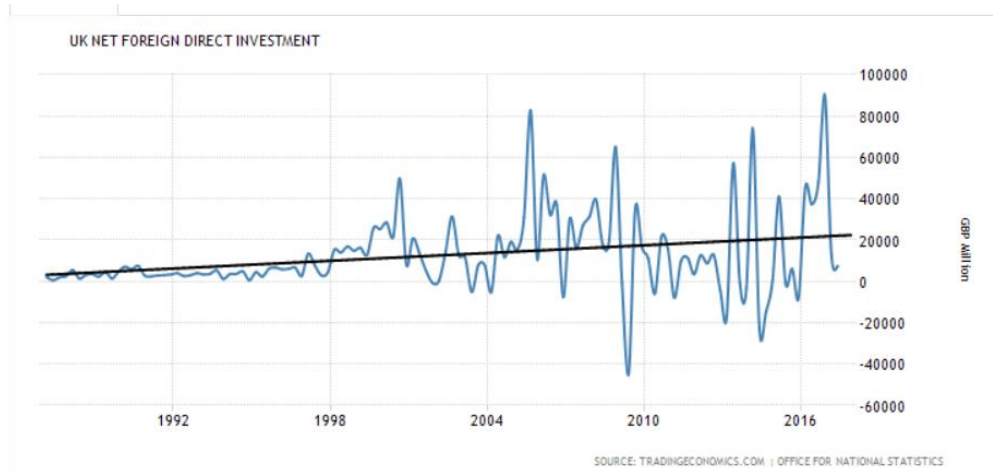
AB'nin gelecek yıllardaki büyüme potansiyeli, İngiltere'nin Birliğin diğer üyeleriyle yapacağı ticaret anlaşmalarının seyri ve aynı zamanda AB'nin diğer ülkelerle yapacağı ticaret anlaşmaları, İngiltere'nin üyelikten ayrılışının üretim ve ticaret dengesini nasıl etkileyeceği konusunda belirleyici unsurlar olacaktır. AB'nin, hem ikili hem de bölgesel olmak üzere, hali hazırda kapsamlı birçok ticaret anlaşması bulunmaktadır. Aynı zamanda, Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı (TTIP) ve benzeri anlaşmalar kapsamında ABD, Japonya, Kanada ve Çin'le ticaret anlaşması yapılması yönünde müzakereler sürdürülmektedir. Bu arada, İngiltere, özellikle TTIP'yi ve Çin'le yapılması planlanan serbest ticaret anlaşmasını çok güçlü bir şekilde desteklemiştir (Global Counsel; 2015, s. 22).

4.2 Brexit ve Doğrudan Yatırımların Seyri

İngiltere, AB ülkeleri içerisinde doğrudan yatırımlar konusunda en yüksek hacme sahip ülkedir. Yapılan doğrudan yatırımların büyük bir kısmı AB ve ABD kaynaklıdır. İngiltere'ye AB diğer ülkelerinden gelen doğrudan yatırımlarının payı, özellikle Avrupa Borç Krizi nedeniyle yaşanan gerilemeye rağmen, AB üyeliğinin başladığı 1973'ten itibaren yıllar içerisinde belirgin şekilde artmıştır. İngiltere'de doğrudan yatırım stoklarında AB %45, ABD %27 ve diğer ülkeler %28'lik bir paya sahiptir (Webb ve Ward; 2017, s. 2).

İngiltere'nin oldukça dışa açık bir ekonomi olması, politik istikrarın varlığı, yabancı yatırımcılar açısından İngiltere'de işe başlamanın kolay olması, sermaye piyasalarının derinliği, İngilizcenin ortak dil olması gibi faktörler, İngiltere'nin yatırım yapılabilirliğini belirgin şekilde arttırmaktadır. TradingEconomics'ten alınan aşağıdaki grafikte 1990-2017 yılları arasında, net doğrudan yatırımlar trendi görülmektedir.

Grafik: Birleşik Kralık Net Doğrudan Yatırımlar

AB üyeliği, İngiltere'nin doğrudan yatırım alma kapasitesine olumlu katkı yapmaktadır. Birlik dışındaki ülkeler, engellere takılmadan ürünlerini dağıtabilmek için İngiltere'yi direkt bir kanal olarak görmektedir. Yüksek doğrudan yatırım hacmini belirleyen faktörler, piyasa büyüklüğü ve AB üyeliğidir. Doğrudan yatırımların büyük kısmı, geçtiğimiz on yıllık dönemde, tüm doğrudan yatırımların %60'ına denk gelecek şekilde hizmetler sektörüne ve bu yatırımların da neredeyse yarısı bankacılık sektörüne gerçekleştirilmiştir (Springford, Tiford ve Whyte; 2014, s. 26,27).

Avrupa Birliği dışındaki ülkelerdeki şirketler ve yatırımcılar, sıfır oranlı tarifelerin yanı sıra işgücü ve sermayenin serbest dolaşımı olanaklarından yararlanarak, İngiltere'yi Avrupa'ya giriş kapısı olarak kullanmakta ve İngiltere'ye olan üretim endüstrileri ve finansal hizmetler alanlarındaki doğrudan yatırımlarını arttırarak sürdürmektedirler. Diğer yandan, İngiltere'nin üyelikten ayrılışı, dış ticaret hacminin düşmesi ve doğrudan yatırımların azalması sonucunu doğuracaktır ki, günün sonunda, bu durum milli gelirin azalmasına yol açacak ve ülkedeki işgücünün üretkenliği zarar görecektir. İngiltere'de faaliyet gösteren çok uluslu şirketlerin beraberinde yeni teknolojileri ve yönetim uygulamalarını getirdikleri ve üretim kapasitesini arttırıcı etkiye sahip oldukları düşünüldüğünde (Dhingra ve diğerleri; s. 3), Brexit sürecinin doğrudan yatırımlarda azalmaya yol açması bu avantajlar açısından olumsuz sonuç doğuracak ve dolayısıyla üretimde etkinliğin azalmasına yol açabilecektir.

Ortak Pazar'a erişim hakkının, İngiltere'ye yatırım yapılmasındaki en önemli neden olmamasına ve ülkenin sahip olduğu diğer üstünlüklerin, ülkenin özellikle Londra'nın yatırım yapılabilirliğini uzun vadede olumlu yönde etkileyeceği düşüncesine rağmen, Brexit sürecinin, doğrudan yatırımların, Fransa ve Almanya gibi diğer ülkelere kaydırılmasına yol açacağı tahmin edilmektedir. Doğrudan yatırımların portföy yatırımlarına göre mobilitesi düşük olsa da, üyelikten ayrılış, uzun dönemde, politikalarda çatışmalar çıkması durumunda, yabancı ortaklıklarının kaynaklarını ve faaliyetlerini diğer ülkelere kayırması sonucunu beraberinde getirecektir. Burada,

birçok unsurun yatırım faktörlerinde etkili olduğu görülmektedir. Piyasalara erişim, vergi oranları, yasal sistemin ve düzenlemelerin niteliği, ülkedeki işgücünün niteliği gibi faktörlerin yanı sıra, İngiltere üzerinden diğer AB ülkelerine faaliyetlerini gerçekleştiren ülkeler açısından mevcut potansiyelin kaybolması ve Ortak Pazar'a sınırsız erişimin kısıtlanması gibi unsurlar, uzun dönemde büyük öneme sahip olacaktır.

2000'li yılların başında Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Ulusal Kurumu (NIESR) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, AB'den çıkışın, büyük ölçüde doğrudan yatırımlardaki azalmanın etkisiyle, uzun vadede GSYİH'da %2,5'a varan bir düşüşe yol açacağı tahmin edilmekteydi (Pain ve Young; 2004). Yakın zamanda yapılan çalışmalar ise, bu düşüşün çok daha sert olacağına işaret etmektedir. İngiltere Hazine Müsteşarlığı tarafından yapılan analize göre, Brexit, GSYİH'da uzun dönemde, %3 ve %7,5 arasında bir düşüşe neden olacaktır. Buna göre, Norveç seçeneğinde %3,8, Kanada seçeneğinde %6,2 ve DTÖ seçeneğinde %7,5 oranında bir düşüş olacağı tahmin edilmektedir (Dhingra ve diğerleri; s. 1). Kısa vadede için yapılan tahminler ise daha ılımlı görünmektedir. OECD Ekonomik Görünüm Raporu'na göre, 2017 yılı için %1,6 ve 2018 yılı için %1 oranında bir GSYİH büyümesi öngörülmektedir. Bu tahmin, Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmasından sonra, Birleşik Krallık ile gerçekleştirilecek ticarete "en çok gözetilen ülke" prensibinin uygulanacağı varsayımı altında yapılmaktadır (OECD; 2017, s. 257).

Özellikle, üretim sektörü gibi sermaye yoğun sektörler, işgücünün makinelere göre mobilitesinin daha düşük olması nedeniyle, daha hassas bir konumda olacaktır. Özellikle, yabancı şirketlerin belirgin ağırlığa sahip olduğu otomotiv sektörü veya bilgisayar yazılımı endüstrisi gibi sektörler, ayrılık sürecinden olumsuz etkilenecektir. Son olarak, AB dışındaki ülkelerin Avrupa'daki genel merkezlerinin önemli bir kısmı, İngiltere'de yer almaktadır. AB Mevzuatı çerçevesinde sunulan vergi kolaylıklarının bu durumdaki rolü dikkate alındığında, Brexit'in ardından, İngiltere'nin, üçüncü ülke anlaşmalarını görüşmek veya üye ülkelerle yeni vergi anlaşmalarını görüşmesi gerekecektir.

4.3 Brexit'in Finansal Hizmetler Açısından Değerlendirilmesi

Avrupa'da 2010-2014 yılları arasında yaşanan ve ülke ekonomilerine büyük zararlar veren finansal kriz, özellikle kriz döneminde yaşanan LIBOR piyasasında ve finansal piyasalarda yaşanan skandallar, İngiltere ve AB arasındaki ilişkileri negatif yönde etkilemiş, İngiltere ve AB arasındaki uyumun bozulmasına yol açmıştır. Kriz öncesinde AB'nin finansal hizmetler alanında bariyerlerin kaldırılması yönündeki girişimleri, bazı üye ülkelerin Euro-Bölgesi'nde olmamasına rağmen Londra'nın Avrupa'nın en büyük finans merkezi haline gelmesi konusundaki sitemlerine rağmen, İngiltere tarafından desteklenmiştir. İngiltere, Londra Finans Merkezi'nin Avrupa'nın

varlığı olduğunu belirterek, Londra'nın gelişmesinin, Kıta Avrupa'sının refah ve kalkınma düzeyinin artması için gerekli olduğunu belirtmiştir (Whyte; 2012).

Kriz sonrasında, para birliğinin entegrasyonunun artırılması konusundaki çalışmalar ve AMB (Avrupa Merkez Bankası)'nin Euro cinsinden işlemleri Londra yerine, Euro-Bölgesi'ne kaydırmak yönündeki girişimleri kriz öncesi dengenin değişmesine yol açmıştır. Yaşanan gelişmeler, krizin etkilerinin giderilmesi ve finansal istikrarın tesis edilmesi amacıyla para birliğine dahil ülkeleri bir bankacılık birliği oluşturmaya sevk etmiştir. Bu noktada, İngiltere para birliği içerisinde yer almadığı için, Ortak Pazar ve Euro-Bölgesi düzenlemelerinde gerilimin artması, gelecek dönemde, AMB'nin Euro-Bölgesi'ndeki büyük bankaların denetimini üstlenmeye başlayacak olması ve benzeri gelişmeler, Bankacılık Birliği kapsamında yapılacak finansal düzenlemelerin, AB'den ziyade, Euro-Bölgesi'nin çıkarlarına ve gereksinimlerine uygun şekilde yapılması düşüncesi, İngiltere açısından rahatsızlık yaratmıştır. Örneğin, Euro-Bölgesi'nde genel merkeze sahip ancak operasyonlarının önemli bir kısmı Londra'da olan bir bankanın tasfiyesinde şu sıkıntı çıkabilecektir. Bu bankanın bilançosunun bir kısmı İngiltere Merkez Bankası yetki alanına girse bile, tasfiye sürecindeki bir bankanın varlıkları AMB kontrolüne alınmaya çalışılacak, Euro-Bölgesi ve İngiltere arasında çıkar çatışmaları meydana gelebilecektir.

Brexit sürecinden en çok zarar görmesi beklenen alan, finansal hizmetlerdir. Ortak Pazar, Londra'nın finansal piyasalar açısından arz ettiği önem ve aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere, finansal hizmetler sektörünün doğrudan yatırım girişlerinden en yüksek payı aldığı dikkate alındığında, Ortak Pazara serbest erişim hakkının korunduğu en iyi senaryoda bile, İngiltere'nin üstünlüğünün zarar göreceği tahmin edilmektedir. En kötü senaryonun gerçekleşmesi ve İngiltere'nin Ortak Pazar'a serbest erişim hakkını kaybetmesiyle beraber ise, İngiltere'de yerleşik bir finansal kurumun örneğin Fransa'da şube açmaksızın faaliyet göstermesi veya tam tersi, Fransa'da ki bir yatırım şirketinin şube açmaksızın İngiltere'de faaliyet göstermesi ya da, ABD'de yerleşik bir bankanın İngiltere'de bir şube açmaksızın Birlik ülkeleriyle finansal hizmet ticaretinde bulunabilmesi şeklindeki mevcut durum tehlikeye girecektir.

Tablo 2: Birleşik Krallık Doğrudan Yatırım Girişleri

Sektörler, %	2015
Finansal Hizmetler	46.0
Bilgi ve iletişim	19.0
Ulaşım ve Lojistik	8.0

Profesyonel, Teknik ve Bilimsel Hizmetler	6.0
Elektrik ve Gaz	5.0
Diğer Servisler	8.0

Kaynak: National Statistics

Kriz öncesi dönemde finansal gelirler, İngiliz Hazinesi açısından önemli bir vergi kaynağı teşkil etmekle birlikte, kriz sonrasında, özellikle batmak için çok büyük anlayışıyla hareket edilerek, finansal stres yaşayan bankaların sermayelerinin yeniden yapılandırılması, vergi ödeyenlerin büyük tepkisiyle karşılaşmıştır. İngiltere'nin finansal düzenlemeler konusunda insiyatif sahibi olma isteği rasyonel gelmekle birlikte, AB düzenlemelerine uymadığı sürece, diğer ülkelere karşı açıklık derecesi azalacaktır.

Başka bir olumsuz gelişme de şu şekilde yaşanabilir; İngiltere, AB ülkeleri bankalarının Londra'da şube açmasına izin verebilir ve AB üye ülke kanun ve düzenlemelerini kendisine eşit olarak kabul edebilir. Ancak, AB dışındaki bankalar, artık Londra'da bir iştirak açamayacak; diğer AB üye ülkelerinde şube açabileceklerdir. Çünkü bankacılık pasaportu hakkından yararlanmak ve diğer ülkelerde şube açabilmek için, AB dışındaki bir banka, AB üye ülkelerinden birinde şube açmak zorundadır. Dolayısıyla, Paris veya Frankfurt'ta şube açarak, AB üye ülkelerinde faaliyetlerini sürdürmek durumunda kalacak; ana ülkenin, İngiltere'nin ve AB'nin düzenleme ve denetleme mekanizmalarına uymakla mükellef olacaktır. Üç farklı denetleyici rejimin gereklerinin yerine getirilmesi sonucu artan maliyetlere katlanmak istemeyen bankalar, faaliyetlerini ve kaynaklarını AB ülkelerine kaydıracaklardır.

İngiltere, Avrupa Ekonomik Alanı'nda kalarak, Ortak Pazara erişim hakkını koruyarak, mevcut durumunun avantajlarından yararlanabilir. Bununla beraber, Avrupa Birliği'nin tüm regülasyonları ve yaptırımlarına uymakla mükellef olacak; ancak Birlik'ten ayrılacağı için, alınacak kararlar üzerindeki etkinliğini kaybedecektir. Örneğin, Avrupa Merkez Bankası'nın takas kurumlarının Euro cinsinden sözleşmeleri Euro-Bölgesi'ne kaydırması yönündeki kararının ve finansal işlemlere vergi uygulanmasının durdurulmasında İngiltere'nin rol oynadığı görülmektedir. AMB'nin bu şekildeki girişimini, Ortak Pazar'ın kurallarını ihlal edeceği gerekçesiyle, İngiltere Avrupa Mahkemesi'ne götürmüştür. Ancak, ayrılması durumunda insiyatifi kalmayacak, dolayısıyla, Euro cinsinden işlemlere aracılık eden takas kurumları AB ülkelerine taşınabilecektir. Paris, Frankfurt, Amsterdam ve Dublin bu süreçten olumlu etkilenecek olsa da, Londra'nın sahip olduğu ekosistemi kurması oldukça, zaman alan ve maliyetli bir dönem gerektirmektedir.

Avrupa Ekonomik Alanı'nda kalmaması durumunda ise, 2017 yılı Ocak ayından itibaren geçerlilik kazanacak yeni düzenlemeye² göre, AB'ne finansal hizmet sağlarken oldukça büyük engellerle karşılaşabilecek ve finansal hizmet ihracatı sekteye uğrayabilecektir. Aynı zamanda, İngiltere'nin AB üyesi olmayan ülkelerle finansal hizmetler alanındaki işlemleri de, ayrılık sürecinden zarar görecektir. İngiltere'nin finans merkezi rolü ve özellikle danışmanlık, muhasebe ve hukuk alanlarındaki cazibesi azalacaktır. Bu sektörlerde faaliyet gösteren yabancı yatırımcılar açısından, İngiltere'nin AB üyeliği büyük önem taşımaktadır.

Sonuç olarak, İngiltere, finansal ve ilişkili sektörlerde güçlü bir karşılaştırmalı üstünlüğe ve büyük bir ticaret fazlasına sahip bulunmaktadır. Londra'da gerçekleştirilen finansal işlemlerin büyük kısmı bölgesel olmaktan ziyade küresel niteliklidir ve Londra döviz ticaretinde dünyanın en büyük işlem merkezi olmasının yanı sıra, Tokyo ve New York gibi menkul kıymet işlemlerinde de çok önemli bir merkez konumundadır (Magnus ve diğerleri; 2016, s. 1). İngilizcenin tüm dünyada ortak dil olarak kullanılması, İngiltere sermaye piyasalarının AB üyesi diğer ülkelere göre çok daha derin olması, Londra'nın konum olarak, Asya ve New York çalışma saatleri arasında uygun zaman diliminde yer alması, Londra'yı oldukça cazip hale getirmektedir. Aynı zamanda, finans piyasasının güçlü bir altyapıya sahip olması, büyüklüğü, likiditesi ve şeffaflığı, muhasebe ve hukuk alanlarındaki uzmanlık, etkin ve güçlü bir yasal sistemin varlığı, kalifiye işgücünün mevcudiyeti ve nitelikli işgücü göçü alması, Brexit'i destekleyenlere göre, Londra'nın cazibesini ve karşılaştırmalı üstünlüğünü arttıran unsurlardır. Bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda, kısa vadede zarar görse de, uzun vadede Londra'nın finansal hizmetler açısından gücünü koruyacağı düşünülmektedir.

4.4 AB Düzenlemelerinin Britanya Açısından Maliyeti ve Brexit'in Olası Etkileri

İngiltere'nin dış ticaret politikası, yani AB ülkeleri dışındaki ülkelerle olan ticari ilişkileri Avrupa Komisyonu tarafından yönetilmektedir. Dolayısıyla, İngiltere'nin ticari, göçmen, uluslararası finans ve düzenleyici mevzuata ilişkin politikaları kısmen de olsa, diğer üye ülkelerle müzakere edilerek belirlenmektedir ve AB politikalarının İngiltere üzerinde hem pozitif hem negatif birtakım etkileri olmaktadır (Springford, Tiford ve Whyte; 2014, s. 17).

AB'nin ekonomik amacı, üye ülkeler arasındaki entegrasyonun gelişmesidir ve bu amaca yönelik olarak, AB üye ülkeler arasındaki ticarete tarifeler söz konusu olmadığı için, AB, 28 farklı ülkenin ulusal düzenlemelerinden doğan tarife-dışı engellerin minimize edilmesini sağlamak amacıyla ortak düzenlemeler yapmakta ve

² Bakınız MFID II.

düzenlemelerin sonucunda, örneğin, İtalya’da üretilen bir ürün, 28 farklı ülkenin standartlarına uyumak zorunda kalmaksızın, tüm üye ülkelerde alım-satıma konu olabilmektedir.

Brexit sürecinde etkili olduğu düşünülen majör faktörlerden birisi, AB mevzuatının beraberinde getirdiği düzenlemeler ve aşırı bürokrasidir.³ Brexit’i savunanlara göre, 1992 yılında Ortak Pazar olgusunun resmîyet kazanmasıyla birlikte, İngiltere finansal hizmetler sektörü, sıkı kurallara tabi, politik amaçları olan ve bazen gereksiz olduğu düşünülen birçok düzenlemeye tabi olmuştur. Mesai Zamanlarına ve Çalışanlara İlişkin Direktifler bu düzenlemelere örnektir ve sayısı bir hayli fazla olan bu düzenlemelerin İngiltere ekonomisine maliyetinin 2014 yılı fiyatlarıyla yıllık 33 milyar £’un üzerinde olduğu tahmin edilmektedir (Open Europe; 2015).

AB’den ayrılmak, İngiltere’nin çok daha rekabetçi bir düzenleyici çerçeve geliştirmesine olanak sağlayabilecektir. Avrupa Birliği düzenlemeleri İngiliz ekonomisini aşırı bürokratik hale getirmekte ve aynı zamanda, Avrupa dışındaki hızla büyüyen ekonomileri nüfuz edebilmek konusundaki hareket alanını daraltmaktadır. Dolayısıyla, üyelikten ayrılış, düzenlemelerin ticari ilişkiler üzerindeki baskısını hafifleterek, Avrupa dışındaki yüksek büyüme potansiyeli taşıyan ülkelerle serbest ticaret anlaşmaları yapılmasına olanak sağlayabilecektir.

Bununla beraber, Ortak Pazara ihracatın devam edebilmesi için, söz konusu düzenlemelerin birçoğuna uyum mecburiyeti bulunmaktadır. Brexit sürecinin tamamlanmasını takiben üzerinde anlaşmaya varılan seçenek, bir başka deyişle, Norveç modeli, İsviçre modeli veya Türkiye’ye uygulanan gümrük birliği modeli gibi seçenekler, düzenlemelere uyum seviyesini belirleyecektir. Ekonominin AB’ye ihraç gerçekleştiren %15’lik kısmı düzenlemelere uymakla mükellef olsa da, kalan kısım için bu mecburiyetin seviyesi düşecek gibi görünmektedir. Örneğin, Norveç Modeli’nde, AB düzenlemelerinin neredeyse %10’una uymak durumunda kalmaktadır (Kleveland; 2015).

Kaldı ki, AB düzenlemelerinin beraberinde getirdiği aşırı düzenlemelerin İngiltere aleyhine sonuç doğurduğu düşüncesinin de etkisiyle üyelikten ayrılışı destekleyen görüşler bir noktayı dikkate almamaktadır. Bir kere, İngiltere, özellikle Avrupa’da yaşanan krizle birlikte, finansal alanda, diğer ülkelere göre çok daha ağır düzenlemeler yapmaya başlamıştır. Ayrıca, OECD verilerine göre, İngiltere, Hollanda’dan sonra, üretim konusunda en az düzenlemeye tabi olan ikinci ülkedir ve örneğin OECD işgücü piyasası koruma endeksine göre, İngiltere kıta Avrupası ülkelerine göre çok daha düşük ve ABD, Kanada ve Avustralya gibi ülkelerle aynı düzeyde iş gücü piyasası düzenlemesine tabidir. Dolayısıyla, AB işgücü mevzuatı ve düzenlemelerinin,

³ Literatürde “Red tape” olarak adlandırılmaktadır.

İngiltere'nin işgücü piyasasının esnekliğini azalttığını söylemek doğru olmaz (Springford, Tiford ve Whyte; 2014; s. 11). Yine OECD tarafından yapılan bir çalışmada, İngiltere ekonomisi üzerinde arz tarafındaki kısıtlarda AB düzenlemelerinin ana sebepler olmadığı ve bunların büyük kısmının ülke politikalarındaki yetersizlerden kaynaklandığı vurgulanmaktadır (OECD; 2013).

Sonuç olarak, İngiltere'nin üçüncü ülke olarak Ortak Pazar'a erişim hakkının devam edebilmesi için, birçok düzenlemeye uyulması gerektiği açıktır ve düzenlemelerdeki farklılıklar arttıkça, maliyetlerde artış ve Ortak Pazar'a erişim konusunda sıkıntıların ortaya çıkması muhtemeldir. İkincisi, AB üyesi olmaksızın, İngiltere finansal düzenlemelere olan müdahale hakkını da kaybedecektir. İngiltere, hali hazırda, Avrupa Komisyonu'nun birçok düzenleme ve direktif önerisine karşı, Avrupa Parlamentosu ve Komisyonu'na giderek düzenlemeleri veto edebilme, şekillendirebilme gücüne ve insiyatifine sahiptir. Ayrıca, bu konuda, İrlanda, Hollanda gibi daha liberal bir yaklaşıma sahip ülkelerle ortak hareket etmektedir. Avrupa Ekonomik Alanı'nın dışında kalması durumunda, geçmiş dönemdeki gibi, düzenlemelerde insiyatif sahibi olamayacak, hem de örneğin, AMB'nin Euro cinsinden işlemler gerçekleştiren takas kurumlarının Euro-Bölgesi'ne kaydırılması gibi girişimlerini Avrupa Yüksek Mahkemesi'ne götürme şansını kaybedecektir. AB tarafında ortaya çıkacak olumsuzluk ise, AB'nin etkili, liberal ve Avrupa Komisyonu'nda güç dengelerini değiştiren bir üyeyi kaybetmesi ve liberal olmayan uygulamaların artma olasılığının yükselmesidir (Global Counsel; 2015, s. 4).

4.5 Brexit'in Kamu Maliyesi Açısından Değerlendirilmesi

AB'den ayrılmanın sağlayacağı avantajların net parasal karşılığı konusunda en ölçülebilir olanı, Ortak Pazar'a sınırsız erişimin de karşılığı olarak düşünülen AB'ye yapılan mali katkı ödemeleridir. İngiltere, ekonomisinin büyüklüğüne bağlı olarak hesaplanan miktarın yanı sıra, Birlik toplam katma değer vergisi'nin payına düşen kısmını AB'ye ödemektedir. İngiltere'nin Birlik'ten ayrılışını savunan görüşlere göre, İngiliz hükümeti, yıllık 10 milyar £ katkı tutarından tasarruf edecektir. İngiltere'nin üyelikten ayrılışının, 2014-20 periyodunda ülkenin yıllık GSYİH'sının %0,5'ine tekabül eden AB bütçesine olan net katkısını azaltacağı tahmin edilmektedir. İngiliz Hükümeti, ithal edilen tarım ürünlerindeki tarife ve kotaları azaltarak, tüketicilerin gelirlerini artırma yoluna gidebilir. OECD verilerine göre, örneğin 2012 yılında, AB tarifeleri ve kotaları tarım ürünleri fiyatlarını %18,6 oranında yükseltmiştir (Springford, Tiford ve Whyte; 2014, s. 84).

Bununla beraber, yukarıda geçen miktarlar, aslında reel durumu doğru bir şekilde yansıtmamaktadır. Kaldı ki, İngiltere'nin, İsviçre veya Norveç opsiyonları çerçevesinde AB ile ilişkilerini sürdürmesi durumunda karşılaşacağı maliyetler vardır. Örneğin, Norveç Opsiyonu'na göre, Avrupa Ekonomik Alanı'na dahil olabilmek için

Ortak Tarım Politikası'ndan ayrılmasına rağmen, AB bütçesine katkıda bulunacak; bir başka deyişle, kalkınma fonlarına, altyapı yatırımlarına, AR-GE ve eğitim projelerine katkıda bulunacak, özellikle gelir düzeyi düşük A8 Ülkeleri olarak adlandırılan Doğu Avrupa Ülkeleri'nin ekonomik kalkınmasına destek olmaya devam edecek ve bu durum, İngiltere'nin net katkısının oransal olarak düşmekle birlikte devam etmesine yol açacaktır.

Aslında, AB bütçesine yapılan katkıların hem pozitif hem de negatif ekonomik etkileri bulunmaktadır; öncelikle olumlu açıdan bakıldığında, AB tarafından ekonomik gelişimi desteklemek amacıyla sağlanan fonlar⁴, Birleşik Krallık'ta Kuzey İrlanda ve Galler gibi daha az gelişen bölgelerde büyümeyi teşvik etmek için kullanılmaktadır. İkincisi, İngiltere, araştırma fonlarında belki de en büyük desteği alan ülkedir. Birleşik Krallık'taki araştırmacı ve bilim adamlarının AB Araştırma-Geliştirme Fonları'ndan büyük ölçüde destek aldığı dikkate alındığında, Birlik'ten ayrılışın bu fonları sektöre uğratması ve ülkenin bilim alanındaki çalışmalarının zarar görmesi beklenebilir (Russel International Excellence Group; 2013).

Tablo 2: Britanya'nın AB'den Aldığı Toplam Fonlar (£m)

	2015	2010- 2014(Ort.)
Ortak Tarım Politikası(Direkt Ödemeler)	2.030	2.722
Avrupa Sosyal Fonları(ESF)	556	425
Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonları(ERDF)	454	630
Bölgesel Kalkınmaya Yönelik Tarım Fonları(EARDF)	461	467
Diğer Fonlar	826	830
Toplam Alacaklar	4.327	5.074

Kaynak: Office of National Statistics, Pink Book 2016, Tablo 9.9

Diğer yandan, AB'den çıkış, İngiltere'nin AB bütçesinin neredeyse %80'ini oluşturan yapısal fonlar (%38) ve Ortak Tarım Politikası'ndan (%38) (Brown ve diğ; 2016, s. 2) ayrılmasını beraberinde getirecek ve İngiliz tüketiciler açısından maliyetleri yükselten tarifelerin ve teşviklerin negatif etkisinin büyük ölçüde azalmasına katkı sağlayacaktır. Bu noktada ise, Kuzey İrlanda ve Galler gibi AB bütçesinde net fayda sağlayan bölgelerde zirai teşvikler ve bölgesel kalkınma fonlarının ortadan kalkması sonucu oluşacak boşluğun İngiliz Hükümeti tarafından doldurulması bütçeye ek bir maliyet getirecektir. Kuzey İrlanda, İskoçya ve Galler, AB tarafından sağlanan tarımsal destek ve yapısal fonlara, İngiltere'ye göre çok daha bağımlıdır ve Birleşik Krallık'ın bu tür

⁴ Birleşik Krallık'ın 2014-2017 yılları arasında, örneğin, tarımsal ve kırsal kalkınmaya yönelik olarak AB'den 27,6 milyar Euro fon desteği alacağı belirtilmektedir (House of Commons Library; 2016, s. 55).

politikalarından çekilmesi, en büyük zararı Galler ve Kuzey İrlanda'ya verecektir (Bell; 2017, s. 8).

Tablo 3: Ortak Tarım Politikası ve Yapısal Fonlar Ortalama Yıllık Tahmini Harcama Miktarı, (2014-2020)

	İngiltere	Kuzey İrlanda	İskoçya	Galler
OTP Toplam Harcama (£m)	2.184	317	614	353
OTP Kişi Başına Harcama (£)	31	145	96	96
Yapısal Fonlar Toplam Harcama (£m)	735	54	95	255
Yapısal Fonlar Kişi Başına Harcama (£m)	13	30	18	83

Kaynak: Centre for European Reform (CER)

Avrupa Birliği tarafında ise, Birlik önemli finansör ülkelerinden birini kaybedecek, bir başka deyişle, bütçe gelirleri İngiltere'nin payına düşen oranlarda azalacaktır. Ayrıca, İngiltere, bütçe görüşmeleri sırasında yüksek harcamalara karşı çıkan ve bütçe disiplinine önem veren bir ülkedir ve İngiltere'nin üyelikten ayrılması durumunda, bütçe harcamalarında artış söz konusu olabilecektir.

4.6 Brexit ve Göçmen Konusu

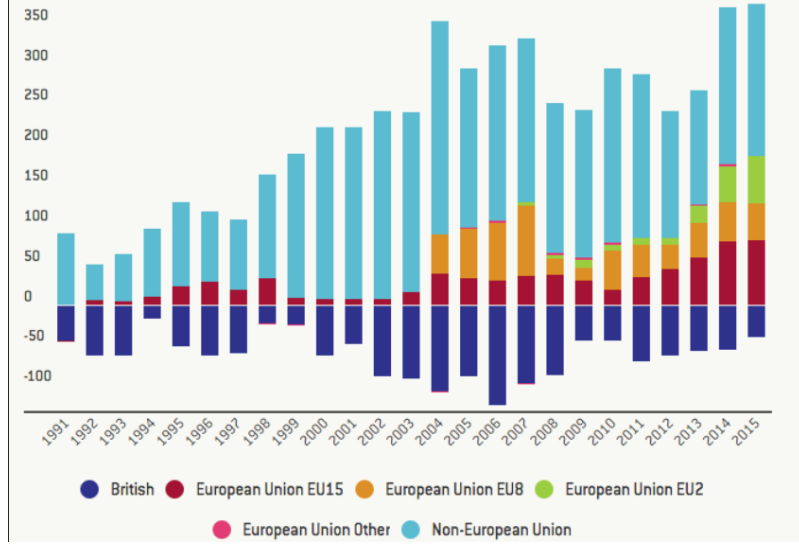
Göçler, toplam ekonomik çıktının artmasına ve genel anlamda ülke ekonomisine olumlu etki yapmasına rağmen, kişisel bazda bakıldığında, göçlerin ülke vatandaşlarının gelirlerinde azalmaya neden olduğu konusunda endişeler ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, hükümetler, ekonomik büyümenin desteklenmesi ve kendi vatandaşlarının önceliklerinin korunması arasında kalmaktadır. Göçmen nüfusunun yaş ortalamasının düşük olması, çalışmaya istekli olması ve konut fiyatlarında yukarı yönde harekete neden olmaları, İngiltere ve diğer gelişmiş ülkelerin göçmenlere olan tepkilerinin artmasına neden olmuştur. Diğer yandan, göçmenlerin ödedikleri yüksek vergiler, kamu harcamalarının artmasına ve ülke vatandaşlarının vergi yükünün azalmasına katkıda bulunmaktadır.

AB üyeliğinin İngiltere işgücü piyasasına katkısı ve göçlerin ekonomik etkileri üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Özellikle Doğu Avrupa ülkelerinin Birliğe dahil olmasıyla birlikte, 2004 yılı ve özellikle 2012 yılından itibaren AB'den İngiltere'ye net göç miktarı yıllar itibariyle sürekli şekilde artmıştır (Pompova; s. 1). LSE (London School of Economics) resmi sitesinden alınan aşağıdaki grafikte⁵ AB15 ülkelerinden gelen net göç miktarının 2010 yılı haricinde sürekli artan bir trende sahip olduğu açıkça görülmektedir. Doğu Avrupa ülkelerinin AB'ye girmesinden önce 2000'li yılların başlarında, AB kaynaklı göçler, İngiltere nüfusunun artmasında küçük

⁵ Bakınız, <http://blogs.lse.ac.uk/brexit/2017/02/13/the-brexit-white-paper-makes-some-very-questionable-claims-about-immigration/>

bir paya sahipken, izleyen yıllarda, AB kaynaklı net göçler, toplam girişlerin önemli bir kısmını oluşturmuştur. Toplam ekonomik çıktıda artışa rağmen, göçmenlerin İngilizlerin maaşlarını aşağıya doğru çekmesi ve milli işgücü oranını yukarı çekmesi sonucunda, ortalama bir İngiliz vatandaşı ekonomik olarak zarar görebilmektedir.

Grafik: Birleşik Krallık'a Geçekleşen Net Göç, 1991-2015

Kaynak: Office for National Statistics

İngiltere'nin Ortak Pazar'a serbest erişim hakkının devam edebilmesi için, işgücünün serbest dolaşımının sürdürülmesi gerekli görünmektedir. Bununla beraber, Brexit referandumunda hayır sonucunun çıkmasını destekleyen önemli argümanlardan biri, göçmenlerle ilgili duyulan endişelerdir. Yüksek göç alımı, gelişmekte olan ülkelerin yanı sıra, düşük ekonomik büyümenin baş gösterdiği gelişmiş ekonomiler için de problem yaratabilmektedir. Maaşlar üzerindeki aşağı yönde etkisi ve ülke içindeki işgücünün ikamesi haline gelmesiyle birlikte kısa dönemde yaratacağı finansal maliyetler nedeniyle, ülke içinde tansiyonun artmasına neden olabilmektedir ki, hem Brexit referandumunda, hem de ABD başkanlık seçim sürecinde göçmenlerin artışı konusundaki endişelerin yol açmış olduğu politik tepki belirgin şekilde hissedilmiştir.

Öncelikle, Batı Avrupa kaynaklı göçlerin, İngiliz ekonomisi üzerinde olumlu etkileri olduğu düşünülmektedir. Bu göçler, nitelikli işgücü üretimimin artmasına ve uzun dönemde ekonomik büyümenin artmasına büyük katkı sağlamaktadır. Yüksek nitelikli işgücü, teknik bilgi ve uzmanlıklarını kullanarak, üretkenliğin artmasına yol açmaktadır. Serbest dolaşım, Britanya'daki şirketlerin, yüksek katma değere sahip endüstriler için artan öneme sahip uzmanlaşmış ve yetenekli işgücüne ulaşmalarına izin vermektedir. Dolayısıyla, referandumda Batı Avrupa kaynaklı değil, A8

ülkelerinden⁶ gelen göçler olumsuz rol oynamıştır. 2004 yılından itibaren, AB'nin doğuya doğru genişlemeye başlaması, karşılıklı göçlerin İngiltere ve diğer Avrupa ülkelerine sağladıkları avantajların azalması sonucunu beraberinde getirmiştir. Ülkeler arası kişi başına gelir dağılımındaki belirgin farklılıklar, AB mevzuatına göre üye ülkelerin, göçmenlere kamu hizmetlerinden yararlanılması konusunda kendi vatandaşları ile aynı hakları gerektirmesi, göçlerin tahminlerin oldukça üstünde gerçekleşmesine yol açmıştır. Batı Avrupa kökenli göçmenler, kalifiye ve yüksek maaş ödeyen mühendislik, tıp, teknoloji ve finans gibi alanlarda çalışırken, A8 ülkelerinden gelen işgücü, düşük nitelikli ve düşük maaş sağlayan inşaat, üretim ve hizmet sektörü gibi alanlarda çalışmaktadır. Özellikle Doğu Avrupa kaynaklı göçler ve bu göçlerin, düşük nitelikli ulusal işgücüne olan talebin azalmasına ve maaşlarda aşağı yönlü bir harekete yol açtığı düşüncesi, AB'den çıkış yönünde bir sonuç çıkmasında önemli rol üstlenmiştir.

Bununla beraber, A8 ülkeleri yani Doğu Avrupa kaynaklı ve Norveç, İzlanda gibi Batı Avrupa kaynaklı göçlere konu olan işgücünün ortalama bir İngilizden çok daha eğitilmiş olduğu ve genellikle daha genç olduğu görülmektedir (Sumption and Summerville; 2009). Göçmenlerin içinde sadece düşük nitelikli işgücünün değil, oldukça kalifiye ve yüksek profile sahip işgücünün olduğu göz önünde bulundurulduğunda, günün sonunda, üretimde etkinlik artışı ve maliyet minimizasyonu sonucu doğmaktadır. Aynı zamanda, söz konusu göçmenlerin ödedikleri vergiler dikkate alındığında, kamu maliyesine olan katkıları ve yurtiçinde giderek yaşanan nüfusu ikame ettiği düşünüldüğünde, göçler sonucu ortaya çıkan negatif etkiler, düşünüldüğü kadar ülke ekonomisine zarar vermemektedir. Ayrıca, yetenekli işgücü, İngiliz vatandaşlarının yeterli olmadıkları veya çalışmaya istekli olmadıkları alanlarda boşluğu doldurarak ve tamamlayıcı rol üstlenerek, üretkenliği ve uzun dönemde gelirleri arttırmaktadır.

Konut talebinde dolayısıyla konut fiyatlarında yukarı yönde hareketlere neden olmaları, göçmenlerle ilgili başka bir endişe kaynağıdır. Yüksek işsizlik oranlarının söz konusu olduğu İspanya, İrlanda ve Portekiz gibi ülkelerden gelen göçlerle birlikte toplam göçler, konut talebini dolayısıyla konut fiyatlarını arttırmaktadır. Konut maliyetlerindeki artışlar, konut arzının artan talebi karşılamaması durumunda, uzun dönemde göçlerin sağlayacağı faydaların önüne geçebilecektir. Ayrıca, A8 göçmenleri, gelecekte aile sahibi olacaklar, bu durum da, konut talebinin daha da artmasına ve sağlık ve eğitim harcamalarında yukarı yönde baskı oluşmasına yol açacaktır.

⁶ A8 ülkeleri; Estonya, Letonya, Litvanya, Slovenya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Polonya, Macaristan.

Brexit sürecinin İngiltere işgücü piyasasını etkileyeceği bir diğer konu, AB'nin işgücüyle ilgili yapılan birtakım düzenlemelerine uyma gerekliliğinin ortadan kalkmasıdır. İngiltere, işgücü göçünde birtakım kriterleri ve becerileri esas alarak yeni bir düzenlemeye gitme yoluna gidebilir ve bu şekilde kalifiye işgücü göçü alımı, İngiltere ekonomisi açısından olumlu sonuçlar doğurabilir. Ayrıca, Batı Avrupa ülkeleriyle yapılacak karşılıklı anlaşmalar yoluyla, işgücü dolaşımını düzenleme yoluna gidebilir.

İngiltere'nin düşük nitelikli işgücü yerine yüksek nitelikli işgücünün ülkeye girişini teşvik edici bir göçmen politikasını uygulaması, düşük nitelikli işgücüne büyük ölçüde bağımlı olan düşük maaşlı sektörler için orta ve uzun vadede problem yaratma potansiyeline sahipken, yüksek nitelikli işgücü açığı olan sektörler için fırsatlar yaratabilecektir. Halkın olumsuz reaksiyonlarına rağmen, yapılan çalışmalar, AB kaynaklı göçlerin üretkenliğin artmasına yol açarak uzun dönemde maaşları arttıracak ve yaşlanan nüfus nedeniyle göçmenlere olan bağımlılığın artacağını göstermektedir. Ayrıca, göçmen nüfusu oldukça genç olduğu için, sağlık hizmetlerinden faydalanma oranı düşük görünmektedir. Aslında göçmenler, Hazine'ye net katkı yapan pozisyonundadırlar.

Brexit sürecinin İngiltere açısından sıkıntı yaratacağını savunan görüşler ise, İngiltere'nin Ortak Pazar'a giriş hakkını kaybetmesi durumunda, net göç miktarındaki azalmanın, orta ve uzun dönemde, işgücü büyüme oranını negatif yönde etkileyeceğini ve işgücü arzında yaşanacak daralmanın maaşlar ve enflasyon üzerinde yukarı yönlü baskı yaratacağını belirtmektedir. Referandum sonucu, düşük ekonomik büyüme oranlarının beraberinde sınır ötesi entegrasyonun avantajları konusundaki görüş birliğine zarar vermesinin yanı sıra, ülkelerin, içe dönük ve korumacı politikalarını arttırmasına yönelik baskıları hızlandırıcı rol oynamaktadır ve İngiltere'nin diğer AB ülkeleriyle olan ticari ve finansal ilişkilerinde belirsizliğe yol açarak, Avrupa'da yatırım ve istihdam açısından tehlike arz eden bir sürece işaret etmektedir. Ekonomik tedirginlik ve diğer faktörlerin yanı sıra, Brexit referandumu, Avrupa'da milliyetçi algının şiddetlenmesine yol açan sınır ötesi göçlerin yarattığı tepkiyi ve AB entegrasyonu konusundaki soru işaretlerini yansıtmaktadır (IMF; 2016, s. 14).

Brexit sonrası, hem İngiltere'de yerleşik AB vatandaşlarının hem de diğer AB ülkelerinde yaşayan İngiliz vatandaşlarının durumuyla ilgili de büyük bir belirsizlik hakimdir. İngiltere ve AB arasındaki yüksek ekonomik entegrasyon beraberinde işgücü entegrasyonunu da getirmektedir. Özellikle, İspanya, Almanya ve Fransa'da yaşayan İngilizlere, AB, çeşitli alanlarda yüksek gelir ve iyi koşullara sahip iş olanakları sunmaktadır. AB'nin geniş işgücü piyasası, özellikle uzmanlık ve yüksek donanımına sahip olan İngilizler açısından, nitelikli işgücü arzının yetersiz olduğu ülkelerde fırsatlar doğurmakta ve gelir artışına katkıda bulunmaktadır. Son olarak, İngiltere'nin üyelikten ayrılışı ve göçmen kontrollerinin sıkılaştırılmasıyla, Erasmus

vb. programlardan yararlanarak kamu tarafından finanse edilen öğrenciler için Britanya üniversitelerine giriş zorlaşabilecektir (Global Counsel; 2015, s. 17).

5. Sonuç

Ortak Pazar, İngiltere'ye, serbest ticaret anlaşmalarının üstünde avantajlar sağlamaktadır; standart teknik standartlar ve düzenleyici şartların mevcudiyeti, malların, hiçbir engele takılmaksızın, İngiltere ve üye ülkeler arasında serbest dolaşımını mümkün hale getirmektedir. Bununla beraber, Çin ve Hindistan gibi gelişmekte olan ülke ekonomilerindeki hızlı yükseliş, AB üyeliği ve Ortak Pazar olgusunun İngiltere açısından öneminin, özellikle Avrupa'da yaşanan kriz sonrası eski önemine sahip olmaması ve İngiltere'nin Birlik dışında yer alan ve gelişme potansiyeli yüksek ülkelerle daha kapsamlı ve esnek ticaret anlaşmaları yapabileceği düşüncesi, son yıllarda AB'den ayrılık yönündeki hareketi desteklemiştir ve 2016 yılında yapılan referandumda, İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden ayrılması yönünde bir sonuç ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmada, Britanya'nın AB üyeliğinden ayrılışının hem İngiltere hem de AB açısından yaratacağı sonuçlar değerlendirilmeye çalışılmıştır. Buna göre, AB'nin Almanya'dan sonra en büyük ikinci ekonomisi olan İngiltere, AB'den ayrılarak, birden fazla ikilemle karşı karşıya kalmaktadır. Örneğin, AB düzenlemelerinden ve AB bütçesine olan mali katkılardan kaçınılacak ancak bu, beraberinde Ortak Pazar'a erişim hakkının kaybolmasını getirecektir. Oysa ki, Ortak Pazar'ın üye ülkelere ölçek ekonomileri, rekabet, teknolojik yenilikler konusunda sunmuş olduğu avantajlar, üretimi ve etkinliği arttırarak maliyetleri düşürmektedir. Diğer yandan, İngiltere, finansal düzenlemelerden feragat edecek, ancak, aynı zamanda, Londra Avrupa'nın en büyük finans merkezlerinden biri olma statüsünü kaybedecektir. Brexit sonucu oluşacak ekonomik gerileme, ekonomik büyümenin yavaşlaması riskini arttırmakta ve ekonomi politikalarının oluşturulmasında güçlüklerle karşılaşılması sonucunu beraberinde getirmektedir. Bir diğer ikilem de, İngiliz göçmenlerin AB ülkelerindeki haklarını korumayı sürdürmek ve Avrupa'dan gelen göçleri durdurmak arasında kalmak şeklindedir. İngiltere, bir anlamda ekonomik ve politik bağımsızlık ve ekonomik performans arasında bir seçimle karşı karşıyadır.

İngiltere'nin AB'den ayrılması ve yeni anlaşmaların yapılması şeklindeki geçiş sürecinde yaşanacak potansiyel sıkıntılar belirsizliğin ve stresin artmasına yol açmaktadır. Üyelikten ayrılığın gerçekleşmesi durumunda, İngiltere ve AB arasındaki ilişkilerin nasıl şekil alacağı endişe kaynağı teşkil etmektedir ve birkaç yıl sürmesi beklenen müzakerelerin sonucunda ortaya çıkacak yeni şartlar büyük önem arz etmektedir. İngiltere ve AB ülkeleri arasında, her iki taraf açısından avantaj yaratan bir durumun ve karşılıklı ticari bağımlılığın mevcudiyeti nedeniyle, Brexit sonrasında, taraflar açısından sıkıntı yaratmayacak ticaret anlaşmaları yapılması olasılığının

yüksek olduğu savunulmaktadır. Buna göre, yumuşak bir geçiş sürecinin beraberinde, ticari ve ekonomik bariyerlerdeki sınırlı artışlar, ülke ekonomileri açısından yıkıcı sonuçlar doğmasını engelleyecektir.

Diğer yandan, referandum sonucu, sınır ötesi entegrasyonun avantajları konusundaki görüş birliğine zarar vermesinin yanı sıra, ülkelerin içe dönük ve korumacı politikalarını arttırmasına yönelik baskıları hızlandırıcı rol oynamaktadır ve Avrupa’da yatırım ve istihdam açısından tehlike arz eden bir sürece işaret etmektedir. Ekonomik tedirginliğin yanı sıra, AB’nin işleyişiyle ve bürokratik yapıyla ilgili hali hazırda var olan birtakım endişelerin artması, diğer üye ülkelerin Birlik’ten ayrılma yönünde benzer aksiyonlar almasıyla sonuçlanabilecek ve Avrupa Birliği’nin dağılma sürecine girmesine yol açabilecektir.

Kaynakça

AFME (Association For Financial Markets in Europe), (2016). “The UK Referendum-Challenges for Europe’s Capital Markets: A Legal and Regulatory Assessment”, March 2016.

Begg, I and F. Mushövel, (2016). “The Economic Impact of Brexit: Jobs, Growth and the Public Finances”, European Institute, London School of Economics.

Bell, D. (2017). “Brexit, EU Area-based Policies, and the Devolved Governments”, Stirling Management School, University of Stirling and Centre for Constitutional Change.

Berthold B. and J. Matthes, (2016). “Brexit-the Economic Impact: A Meta-Analysis”, Cologne Institute for Economic Research, IW Report 10/2016, April 8, 2016.

Blackrock Investment Institute, (2016). “Brexit: Big Risk, Little Reward the UK Referendum On Europe”, February 2016.

BIS Quarterly Review, (2016). “International Banking and Financial Market Developments”, September 2016.

Booth, S., C. Howarth, M. Persson, R. Ruparel and P. Swidlicki, (2015). “What if...? The Consequences, Challenges & Opportunities Facing Britain Outside EU”, Open Europe, London, 2015.

Browne, J., P.Johnson and D. Phillips, (2016). “The Budget of the European Union: a Guide, Institute for Fiscal Studies”, IFS Briefing Note BN181, April 2016.

Buchan, D., (2012). “Outsiders on the Inside: Swiss and Norwegian Lessons for the UK”, CER Policy Brief, September 2012.

Cadman, E., (2016). “Carney Prepares for ‘Economic Post-Traumatic Stress’”, Financial Times, June 30, 2016.

Cangiano, A., (2014). “The Impact of Migration on UK Population Growth”, Migration Observatory, February 2014.

Capital Views, (2016). “Brexit&The European Property Investment Market”, July 2016.

Dhingra, S., G. Ottaviano and T. Sampson, (2015). “Should We Stay or Should We Go? The Economic Consequences of Leaving the EU”, LSE EconPapers, 2015.

- Dhingra, S., G. Ottaviano and T. Sampson and J.V. Reenen, “The Impact of Brexit on Foreign Investment in the UK”, LSE CEP Brexit Analysis No:3.
- ECB, (2016). Economic Bulletin, Issue 7/2016.
- ECB, (2017). Economic Bulletin, Issue 1/2017.
- Emerson M., M. Busse, M. Di Salvo, D.Gros and J. Pelkmans, (2017). “An Assessment of the Economic Impact of Brexit on the EU27”, European Parliament, March 2017.
- European Investment Fund, News Centre Publications, Country Fact Sheets, EIF in United Kingdom
- Bank of England, (2016). Financial Stability Report, July 2016.
- ECB, (2016). Financial Stability Review, November 2016.
- ECB, (2016). “The ECB's Asset Purchase Programme: An Early Assessment”, Working Paper Series, No:1956, September 2016.
- ECB, (2016). ECB Staff Macroeconomic Projections for the Euro Area, September 2016.
- EuroStat, (2017). Statistics-Explained, International Trade in Goods, September 2017
- Global Counsel, (2015). “Brexit: The Impact on the UK and the EU”, June 2015.
- House of Commons Library, (2016). “Brexit: Impact across Policy Areas”, Briefing Paper Number 07213
- Hutter R. and J. Grab, (2016). “Market Review”, ECB, 23 November 2016.
- IMF, (2013). “Technical Note on Financial Integration and Fragmentation in the European Union”, March 2013.
- IMF, (2016). World Economic Outlook, “Subdued Demand, Symptoms and Remedies”, World Economic and Financial Surveys, October 2016.
- Jackson, J.K, S.I Akhtar and D.E Mix, (2016). “Economic Implications of a United Kingdom Exit from the European Union”, CRS Report, July 14, 2016.
- J.P Morgan, (2016). “Corporate Finance Post-Brexit Financial Policies for a Lower Growth, More Uncertain Environment”, July 2016.
- Kleveland, K., (2015). “Actually Mr. Cameron, We Norwegians are Happy, Rich and Free Outside the EU”, The Telegraph, 29 October 2015.
- Magnus, M., A. Margerit and B. Mesnard, (2016). “Brexit: The United-Kingdom and EU Financial Services”, Briefing, European Parliament Directorate-General For Internal Policies Economic Governance Support Unit, December 2016
- MFID II, Markets in Financial Instruments Directive.
- Norton Rose Fulbright, (2016). “Impact of Brexit on Financial Institutions”, July 2016.
- OCBC Bank, (2016). “Brexit-An Exit Story”, Treasury Research&Strategy.
- OECD, (2013). “Economic Policy Reforms 2013: Going for Growth, Country Notes: United Kingdom”.

- OECD, (2016). “The Economic Consequences of Brexit: A Taxing Decision”, OECD Economic Policy Paper 16, April 2016.
- OECD, (2017). Economic Outlook, Economic Forecast Summary, Volume 2017, Issue 1, Preliminary Version
- Ottaviano, G., J. Pessoa, T. Sampson and J. Van Reenen, (2014). “The Costs and Benefits of Leaving the EU”, CEP Papers.
- Pain, G. and N. Young, (2004). “The Macroeconomic Impact of UK Withdrawal from the EU”, Economic Modelling.
- Pompova, I., “European Migrants: Burden or Benefit for the British Economy? The Depiction of EU Migrants in the UK and Its Consequences”, Migrants & Society 814F8.
- Russell International Excellence Group, (2013). “Russell Group Response to the Government Review of the Balance of Competences between the UK and EU: Research and development”, August 2013.
- Schumacher, D., (2016). “The Global Economic Outlook After Brexit’, Goldman Sachs, July 2016.
- Springford J., S. Tiford and P. Whyte, (2014). “The Economic Consequences of Leaving the EU”, The Final Report of the CER Commission on the UK and the EU Single Market, Centre for European Reform Reports, June 2014.
- Sumption, M. and W. Somerville, (2009). “The UK’s New Europeans: Progress and Challenges Five Years After Accession”, Equality and Human Rights Commission Report.
- Tilford, S., (2016). “Five Brexit Economic M myths”, Cer Bulletin, Issue 108, June/July 2016.
- Ward, M., (2017). “Statistics on UK-EU Trade”, House of Common Library, Briefing Paper, Number 7851, August 2017.
- Webb, D. and M. Ward, (2017). “Foreign Direct Investment into the UK”, 2016/17, House of Commons Library, Debate Pack, Number CDP 2017/0159, 8 September 2017.
- Whyte, P., (2012). “Britain, Europe and the City of London: Can the Triangle be Managed?”, CER Essay, July 2012.
- Woodward Investment Management, ‘The Economic Impact of ‘Brexit’, A Paper Discussing the United Kingdom’s Relationship with Europe and the Impact of ‘Brexit’ on the British Economy.
- Wright, W., (2016). “The Potential Impact of Brexit on European Capital Markets”, A Qualitative Survey of Market Participants, New Financial, April 2016.
- WTO, World Tariff Profiles, <https://www.wto.org>